

MUNI
LAW

Správa daní

Zásady správy daní

Jan Neckář

NF101Zk Daňové právo I - obecná část

MP702Z Finanční právo I - seminář

říjen 2021

Daně a daňový proces

Nullum tributum sine lege

čl. 11 odst. 5 LZPS: *Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona*

- Co je *tributum*?
- Co je *lex*?
- problematika zásady zákazu zneužití práva v daních?

Právní zakotvení daňového procesu

- Nový zákon upravující správu daní
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
- Účinnost – 1. ledna 2011
- Nahradil dříve platný zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
- Významná novela k 1. lednu 2021

Úprava správy daní

Daňový řád (zákon č. 280/2009 Sb.)

Subsidiární povaha DŘ

Speciální úprava – „daňové“ zákony

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
- Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí
- Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních
- Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů
- Zákon č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí
- + další zákony upravující daně ve smyslu legislativní zkratky daň dle DŘ a obsahující procesněprávní úpravu

Pojetí správy daně

Organizační

- Soustava orgánů, které vykonávají správu daní (tzv. „správci daně“)
- Orgány veřejné moci, kterým zákon svěřil do kompetence správu daně

Funkční

- Rozdělení do etap procesu výkonu správy daně
- Registrace + vyměření + inkasní správa

Definice správy daní

- Jeden z dílů veřejné správy
- Obecně se tím rozumí správa veřejných záležitostí realizovaná jako projev výkonné moci ve státě
- Správa daní je účelový správní proces (*postup*) k zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady
- Pojem širší než daňové řízení
- Veškerá činnost (funkční pojetí) správce daně při péči o příslušnou daň, jež se děje v rámci právem regulovaných i neregulovaných procesních postupů
- Zvláštní díl veřejné správy – od ostatních částí VS ji odlišuje její předmět = daň

Vztah řízení a správy

Správa daní

Postupy

Řízení

Daňové řízení

Daňový proces

Definice správy daní

- Správa daní je účelový správní proces (*postup*) k zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady
- §1 odst. 2 DŘ
- Cíl: zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady !!!

Definice daňového procesu

- Širší pojem než správa daní
- Překračuje rámec DŘ
- Zahrnuje postupy účastníků všech daňových vztahů (např. postupy v rámci vztahu poplatník X plátce v rámci jedné daně a nikoli jen vztahu poplatníka a správce daně)

Definice postupu

- Zákon přímo neobsahuje
- Můžeme dovodit – postup je obecné označení pro veškeré úkony a soubory úkonů (tvořící postupy a řízení) které jsou činěny v rámci správy daní, a to primárně správcem daně (za součinnosti osob zúčastněných na řízení, které k tomu zavazuje zákon nebo správce)

Daňové řízení podle DŘ

- Koncipován jako do jisté míry kontinuální proces
- Zahájen vznikem daňové povinnosti
- Skončení řízení: splnění nebo zánik daňové povinnosti (úhrada, uplynutí lhůty pro stanovení daně)
- Účel: správné zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady
- Posouzení daně: ke zdaňovacímu období, k jednotlivým skutečnostem
- Dílčí daňová řízení →

Konstrukce DŘ

- 266 paragrafů
- šest částí
 1. ÚVODNÍ USTANOVENÍ § 1- § 9
 2. OBECNÁ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ § 10 - § 124
 3. ZVLÁŠTNÍ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ § 125 - § 245
 4. NÁSLEDKY PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI SPRÁVĚ DANÍ § 246 - § 254
 5. USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, ZMOCŇOVACÍ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ § 255 - § 265
 6. ÚČINNOST § 266
- Obsahuje jak procesní normy, tak i normy hmotněprávní

Předmět správy daní

Předmět správy daní

„Daň“

- příjem veřejného rozpočtu*
- snížení příjmu veřejného rozpočtu, vratka*

Daň – pro účely zákona - je peněžité plnění:

- Daň, clo, poplatek*
- Použití DŘ (pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle DŘ)*
- V rámci dělené správy*
- Daňový odpočet, daňová ztráta, příslušenství daně*

Příslušenstvím daně se rozumějí úroky, penále, pokuty a náklady řízení. První tři vyjmenované sledují osud daně.

Daň

Sensu stricto

Sensu largo - Ve smyslu zkratky daň dle DŘ (brněnská škola – berně)

Daň superlargo – soc. pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, zdravotní pojištění?? – OECD (Složená daňová kvóta)

Doktrinální definice - *daň lze definovat jako povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.*

Veřejný rozpočet

- Státní rozpočet, státní finanční aktiva nebo rezervní fond organizační složky státu
- Rozpočet ÚSC
- Rozpočet SF nebo NF
- Rozpočet Evropské unie
- Rozpočet, o kterém to stanoví zákon

Základní zásady správy daní

Základní zásady správy daní (1)

1. Zásada legality (§ 5/1)

Správce daně postupuje při správě daní v souladu se zákony a jinými právními předpisy

2. Zásada legitimacy (§ 5/2)

Správce daně uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena

3. Zásada proporcionality (přiměřenosti) - (§ 5/3)

Správce daně používá při vyžadování plnění povinností daňových subjektů jen takové prostředky, které je nejméně zatěžují při dosažení cíle správy daní

Základní zásady správy daní (2)

4. Zásada rovnosti (§ 6/1)

Osoby zúčastněné na správě daní mají rovná procesní práva a povinnosti

5. Zásada spolupráce (§ 6/2)

Osoby zúčastněné na správě daní a správce daně vzájemně spolupracují

6. Zásada poučení (§ 6/3)

Správce daně v souvislosti se svým úkonem poskytne osobám zúčastněným na správě daní přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech

7. Zásada vstřícnosti a zdvořilosti (§ 6/4)

Správce daně podle možností vychází osobám zúčastněným na správě daní vstříc. Úřední osoby jsou povinny vyvarovat se při správě daní nezdvořilostí.

Základní zásady správy daní (3)

8. Zásada včasnosti (§ 7/1)

Správce daně postupuje bez zbytečných průtahů

9. Zásada hospodárnosti (§ 7/2)

Správce daně postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady

10. Zásada volného hodnocení důkazů (§ 8/1)

Správce daně při dokazování hodnotí důkazy podle své úvahy. Správce daně posuzuje každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom přihlíží ke všemu, co při správě daní vyšlo najevo

11. Zásada legitimního očekávání (§8/2)

Správce daně dbá na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly

Základní zásady správy daní (4)

12. Zásada materiální pravdy (§ 8/3)

Správce daně vychází ze skutečného obsahu právního úkonu nebo jiné skutečnosti rozhodné pro správu daní

13. Zásada zákazu zneužití práva (§ 8 odst. 4)

Při správě daní se nepřihlíží k právnímu jednání a jiným skutečnostem rozhodným pro správu daní, jejichž převažujícím účelem je získání daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem daňového právního předpisu.

14. Zásada neveřejnosti (§ 9/1)

Správa daní je neveřejná

15. Zásada mlčenlivosti (§ 9/1)

Osoby zúčastněné na správě daní a úřední osoby jsou povinny zachovávat mlčenlivost za podmínek stanovených zákonem o tom, co se v souvislosti se správou daně dozvěděly

Základní zásady správy daní (5)

16. Zásada inkviziční (§ 9/2)

Správce daně soustavně zjišťuje předpoklady pro vznik nebo trvání povinností osob zúčastněných na správě daní a činí nezbytné úkony, aby tyto povinnosti byly splněny

17. Zásada ochrany dat (§ 9/3)

Správce daně může shromažďovat osobní údaje a jiné údaje, jsou-li potřebné pro správu daní, a to jen v rozsahu, který je nezbytný pro dosažení cíle správy daní

Jiné zásady a principy správy daní

Princip autonomie autoaplikace

Princip daňové povinnosti

Princip daňového tvrzení

Princip časového souladu

Princip jednacího jazyka

Vztah správního řádu a daňového řádu

- § 262 DŘ – „při správě daní se správní řád nepoužije“
- § 177 SŘ – „Základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje.“

Úkol

Porovnejte základní zásady činnosti správních orgánů dle SŘ a základní zásady správy daní dle DŘ a zjistěte, zda se nějaká zásada upravená SŘ uplatní při správě daní...

Děkuji za pozornost!